

- одной из основных тенденций круизной индустрии является глобализация направлений и маршрутов, так как круизные линии расширяют свои сферы влияния и открывают новые географические рынки, чтобы обеспечить новыми впечатлениями круизных туристов совершающих первое круизное путешествие, а также тех, кто приобрел круизный тур не единожды;

- круизные компании продолжают расширять предложение развлечений в рамках партнерских отношений с известными крупными брендами, особенно в сфере бортовой деятельности, шоу и мероприятий;
- круизные линии увеличивают оснащение круизных лайнеров новейшими продуктами высоких технологий и услуг – в каютах пассажиров, а также по всей территории круизных судов.

Список литературы:

1. Бабкин А.В. Специальные виды туризма. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2008. – 252 с.
2. Maik Roemer A cruise into the future. GRIN Verlag, 2009. – 106 p.
3. Cruise ship tourism Ross K. Dowling Cruise ship tourism. – Wallingford : CABI, 2006. – 441 p.
4. Philip Gibson Cruise operations management. – Routledge, 2006. – 328 p.
5. Michael Vogel, Alexis Parathanassis, Ben Wolber The Business and Management of Ocean Cruises; CABI 2011, 224 p.
6. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.cruisemarketwatch.com/articles/cruise-market-watch-announces-2013-cruise-trends-forecast/>.
7. Marc Mancini The CLIA guide to the cruise industry Cengage Learning, 2010. – 256 p.
8. Christine Duffy, Jim Berra CLIA report «Cruise industry 2013», January 2013, p.16.
9. Artur Asa Berger «Ocean travel and cruising»; Routledge 2004, 156p.
10. Cruise market profile study by Cruise Lines International Association, June 2011, p. 110.

Пересипкіна Н. О.

Одеська національна морська академія

ПАРАМЕТРИ ФОРМУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОГО КРУЇЗНОГО РИНКА

Резюме

У статті розглядаються чинники становлення круїзної індустрії. Наведено характеристики основних сучасних тенденцій, властивих даній галузі. А також аналізується привабливість круїзних подорожей і причини, з яких круїзні туристи віддають перевагу даному виду відпочинку.

Ключові слова: круїзна індустрія, розвиток, круїзні туристи, круїзні судна, вільний час.

Peresypkina N. O.

Odessa National Maritime Academy

THE PARAMETERS OF THE FORMATION OF THE GLOBAL CRUISE MARKET

Summary

The article examines the factors of formation of the cruise industry. The characteristics of the main trends, that inherent to this industry, are described. And also the attractiveness of cruise travelling and reasons of cruise tourist's prefer to this type of holiday are analyzed.

Key words: cruise industry, development, cruise tourists, cruise ships, leisure time.

УДК 332.14

Свида І. В.

Мукачівський державний університет

СТАЛИЙ РОЗВИТОК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД

У статті досліджено складові сучасної концепції сталого розвитку. На основі використання синергетичного підходу виявлено сумісність сталого розвитку й глобалізації. Наголошено на наслідках глобалізації на сучасному етапі, її системності й масштабності та можливості адаптації до змін в нових умовах, що виникають під дією різних чинників, які формують світовий розвиток.

Ключові слова: сталий розвиток, глобалізація, інтеграція, синергетична система.

Постановка проблеми. У ХХІ столітті економічно розвинені країни завдяки революційним науково-технічним відкриттям та технологічному прориву перейшли від постіндустріального розвитку до інформаційного. В нових умовах трансформуються міжнародні економічні відносини, механізми і принципи їх організації в бік інтеграції та глобалізації світового ринку. В той же час

виникають гострі протиріччя між можливостями подальшого економічного зростання на основі використання природних ресурсів та як наслідок – проблемами довкілля.

Враховуючи успіхи економічного і технологічного прогресу, може скластися враження, що людина більше не залежить від природного світу. Однак на практиці це далеко не так. За техно-

логічний прогрес людство розплачується забрудненим довкіллям та середовищем проживання, знищенням рослинних і тваринних видів, катастрофічним зменшенням природних багатств на фоні збільшення кількості населення та, як наслідок, споживанням ресурсів.

Отже, процеси сталого розвитку і глобалізації є діалектично суперечливими, але в той же час тісно пов'язаними та взаємообумовленими, оскільки відбуваються паралельно та є актуальними на даному етапі. Причому їх актуальність, швидше за все, зберігатиметься і в подальшому майбутньому. Тому головним завданням є гармонізація і синхронізація сталого розвитку та процесу глобалізації при їх одночасній реалізації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Значний вплив на формування наукових уявлень про сталий розвиток, збалансованість, стабільність, глобальні перетворення формують праці як визнаних класиків, таких як В. Вернадського, Р. Гейнберга, К. Гофмана, Г. Дейлі, О. Дрейера, Р. Кейтса, Д. Кемберленда, А. Лейзеровича, Т. Перріса, Д. Хулса, так і сучасних вчених: З. Герасимчук, В. Загорського, Б. Данилишина С. Дорогунцова, А. Кондрашихіна, В. Кравціва, Д. Стеценка, В. Трегобчука, О. Шаблія, І. Школи, М. Хвесика та інших.

Не дивлячись на суттєвий науковий вклад як зарубіжних класиків економіки, так і сучасних вітчизняних вчених, низка проблемних питань залишається невирішеною. Зокрема, не визначені шляхи та механізми реалізації сталого екологічного розвитку в межах нестійких соціально-економічних систем в умовах глобалізації.

Метою статті є розробка теоретико-концептуальних засад сталого розвитку в умовах глобалізації.

Виходячи з мети статті визначено наступні завдання:

- охарактеризувати концепцію сталого розвитку, дослідити її складові;
- дослідити спроможність сталого розвитку в умовах інтернаціоналізації й глобалізації на основі синергетичного підходу;
- наголосити на позитивних та негативних аспектах процесу глобалізації;
- виділити наслідки глобалізації на сучасному етапі;
- визначити роль сталого розвитку в умовах світової глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Загальноприйнятим критерієм сталого розвитку є стійкість (стабільність). Стійкість – це здатність довго зберігати досягнуту рівновагу і виявляти свої властивості, не піддаватися руйнуванню, витримувати зовнішній вплив, протидіяти чомусь.

Головною умовою сталого розвитку є досягнення та збереження ринкової рівноваги, тобто такої синхронізації процесів, що врівноважує споживання і відновлення, розподіл і інтеграцію.

Концепція сталого розвитку включає три складові: економічну, соціальну та екологічну. Тому здебільшого сталий розвиток трактують як забезпечення економічного зростання та соціального добробуту шляхом виваженого та раціонального використання природних ресурсів.

При порушенні рівноваги між вказаними компонентами в бік одного з них відбудеться перекид на користь певної сторони й таким чином порушується баланс між ними, що становить загрози для сталого розвитку. На даний час у більшості

країн світу головний акцент залишається на розвитку економічних інтересів, а вже потім береться до уваги рівень суспільного добробуту (в першу чергу з точки зору купівельної спроможності) та екологічно збалансованого розвитку.

Концепція сталого розвитку найголовнішим визначає такий взаємозв'язок (рис. 1.1):

Рис. 1.1. Послідовність взаємозв'язку між складовими Концепції сталого розвитку

Сталий розвиток є складною категорією. Визначення трьох головних складових Концепції сталого розвитку у свій час стало важливим та дочасним завданням. Однак в процесі постійних змін та виникненні нових загроз дана концепція повинна удосконалюватися та доповнюватися новими складовими. На нашу думку, крім перелічених трьох складових доцільно включити ще три не менш важливі – правову, політичну, національну ідентичність (табл. 1.1), оскільки без нормативно-правового регулювання процесом сталого розвитку, без політичних програм та спрямувань, без самосвідомості та самоідентифікації населення сприйняття дійсності та усвідомлення значення сталого (збалансованого) розвитку стає неможливим.

Доповнення новими складовими компонентами дозволить більш детально дослідити процеси, що відбуваються в них, визначити ризики та запропонувати найбільш вдалі моделі планування подальшого розвитку з можливостями прогнозування ситуації та, при необхідності, коригуванні результатів.

Таблиця 1.1

Складові концепції сталого розвитку

Складові	Їх зміст
Економічна	Орієнтована на синхронізацію й гармонійний розвиток виробництва й продуктивних сил суспільства, оптимальне використання природних ресурсів й екологічних технологій, переробку й утилізацію відходів
Соціальна	Орієнтована на людину, суспільство, збереження соціальних і культурних систем, підвищення добробуту населення світу й вирівнювання рівнів якості життя шляхом подолання територіальних диспропорцій, залучення до участі у суспільно-політичних процесах країни
Екологічна	Орієнтована на залучення представників влади, бізнес-структур та населення до збереження, раціонального використання й відтворення природних ресурсів і природного середовища.
Нормативно-правова	Орієнтована на забезпечення економічної безпеки, несення відповідальності за порушення, встановлення та контроль за дотриманням правил користування природними благами та ресурсами
Політична	Орієнтована на мистецтво управління та формування взаємовідносин між різними суспільними групами, державами й народами, пов'язана з прийняттям відповідальних рішень у різних галузях економіки та суспільному житті
Національна ідентичність	Орієнтована на рівень свідомості людини, її самоідентифікацію та бачення «свого» місця у суспільстві, визначення своєї місії та ролі у сучасних світових процесах, ототожнення себе у світі

Системне узгодження та збалансування шести складових сталого розвитку є дуже непростим завданням. При допущенні дисбалансу між даними

складовими виникають ризики, при неврахуванні яких може бути нанесено значну шкоду в майбутньому суспільству, природному середовищу та економічному розвитку в цілому.

Отже, економічна діяльність багатогранна, динамічно розвивається, що змушує підлаштовуватись та адаптуватись до нових умов та використовувати виникаючі можливості. В той же час виникнення якісно нових економічних явищ та процесів потребує досліджень та аналізу, висновків та коментарів фахівців. Тому дослідження сучасних процесів в контексті сталості не повинні припинятися, а навпаки, доповнюватися новими компонентами з врахуванням їх значущості в цілому для збалансованого розвитку та забезпечення ринкової рівноваги.

В світлі наведеного виникає закономірне питання: чи спроможна система до сталого розвитку в умовах глобалізації, яка передбачає відкриті кордони, фактично стирання їх меж, політичну й культурну інтеграцію та уніфікацію?

Для пришвидшення отримання результатів можна використати синергетичний підхід, який полягає в дослідженні систем, що самоорганізуються, виникнення і зміна яких ґрунтуються на випадкових процесах різноманітного походження, особливо в їх кризових та нестабільних станах.

Синергетична система – це сукупність взаємопов'язаних елементів, які утворюють певну цілісність та взаємодіють у процесі свого розвитку. Синергетичний підхід надає перевагу не стійкості, а нестійкості; не безперервності, а дискретності (розривам); не постійності, а структурним змінам; не лінійним, а нелінійним аспектам еволюційного розвитку.

Враховуючи властивості складних синергетичних систем, дослідливо сумісність двох чинників – сталого розвитку та глобалізації.

1. Спостерігаються протиріччя в самій сутності процесу: з одного боку, глобалізація спрямована на створення єдиного економічного простору для отримання вільного доступу до ринків та збільшення прибутків, тобто переважає економічний інтерес; з іншого боку – сталий розвиток має на меті забезпечення рівноцінного співвідношення «економіка-екологія» з метою створення сприятливих умов життя для соціуму, тобто домінує соціальна складова.

Практично неможливо забезпечити високу якість життя суспільства без забезпечення економічного розвитку, вирівнювання територіальних диспропорцій та підтримки економічного зростання. Тому важливо не просто створювати «суспільство споживачів» та просувати продукцію певних торгових марок, спекулюючи при цьому на використанні природної сировини окремих країн, а сприяти соціально-економічному розвитку на засадах сталості. В цьому повинно бути зацікавлене в першу чергу керівництво кожної окремої країни: розробляти (планувати) стратегії соціально-економічного збалансованого розвитку на перспективу.

2. Метою сталого розвитку є запобігання планетарній екологічній катастрофі в першу чергу шляхом переведення розвитку економіки на засади сталості (раціональне використання природних ресурсів, пошук їх альтернатив, захист довкілля). В той же час глобальний розвиток враховує в першу чергу інтереси окремих країн, олігархічних груп, транснаціональних корпорацій (ТНК), які по-хижацьки експлуатують природні ресурси слаборозвинених країн.

Тут слід пам'ятати, що Земля – спільний дім, і негативна екологічна ситуація в одній країні негативно впливатиме й на інші країни. Наприклад, внаслідок неправомірних вирубок лісу в Закарпатській області, що призвело до поведень 1998, 2001 та 2003 рр., постраждала й територія сусідньої Угорщини; внаслідок потрапляння ціанідів із заводу Румунії в прикордонну р. Тису постраждали Рахівський та Тячівський райони Закарпатської області; внаслідок низки факторів, головними з яких стало халатне відношення до професійних обов'язків на різних рівнях, відбувся ядерний вибух на Чорнобильській АЕС, наслідки якого відчули практично всі мешканці планети.

3. Головне завдання сталого розвитку – забезпечення справедливого та рівномірного розподілу благ, поширення високих стандартів якості життя суспільства не залежно від країни проживання. В той же час глобалізація має свою ієрархію (поділ країн на три групи), причому проблематично «піднятися» на вищий щабель через ряд існуючих перешкод.

М. Кастельс назвав сучасний світ «мережевим». У ньому, на його думку, як ядро виникає і розвивається глобальна економіка, яка, на відміну від ієрархічно побудованої моделі світової економіки, працює як єдина система в режимі реального часу та в масштабі всієї планети [1].

На сьогоднішній день лідер з темпів розвитку не Європа, США чи Японія. Колишні лідери поступилися Китаю та «чотирьом азієцьким тиграм» – Південній Кореї, Сінгапуру, Гонконгу й Тайваню. Ці країни ще в середині ХХ століття відносилися до «третього світу» та були слаборозвиненими.

На даний час це нові індустріальні країни, готові конкурувати навіть з країнами так званого «старого світу» – США, країнами – членами ЄС та Японією. За декілька десятиліть «азійські тигри» перетворилися із відсталих країн в передові країни Азії. Цьому сприяли декілька факторів, передусім жорстка економічна політика держави та інвестиційна підтримка розвинених країн.

Хочеться відмітити, що національна ідентичність цих країн (не дивлячись на те, що в минулому вони були колоніями) не зруйнована, навпаки, їх стиль та уклад життя, вироби народних умільців, кулінарна майстерність та кухня відома та користується попитом у світі.

Процес глобалізації має своїх як прихильників (глобалістів), так і противників (антиглобалістів). Прихильники глобальних перетворень вказують на позитивні економічні, політичні та соціальні перетворення завдяки глобалізації, зокрема, створення зон вільної торгівлі, Шенгенська угода про візовий режим та ін. Противники глобалізації в економічно розвинених країнах вважають перенесення виробництва в країни з дешевшою робочою силою втратою робочих місць та кваліфікацій; антиглобалісти в країнах, що розвиваються, наголошують на намаганні іноземних інвесторів вести бізнес через створення вільних економічних зон, що дозволяє «прокачувати» кошти в обхід бюджету приймаючих країн, забрудненні довкілля та ін.

Серед науковців теж немає єдності на рахунок поглядів на процес глобалізації. Більшість науковців акцентують увагу на її позитивному ефекті, в той час як інші вказують на негативні наслідки для економіки «не привілейованих» країн.

Процеси інтернаціоналізації економіки, зростання взаємозв'язку і взаємозалежності національного та світового ринків носять об'єктивно-

історичний характер і беруть свій початок від появи Великого шовкового шляху, що з'єднав Китай і Римську імперію. Створення власне глобального ринку розпочалося фактично із початком колонізації нових територій.

Процес становлення великих міжнародних монополій розпочався на початку ХХ століття. Світові війни та «залізна завіса» пригальмували економічний і культурний розвиток окремих країн світу, таких як СРСР та КНР, які розвивалися відособлено. Свого апогею глобалізація досягла в останні десятиліття ХХ століття і утримує свої позиції в ХХІ столітті. Глобалізації сприяло падіння залізної завіси та інтеграція Китаю в світову економіку, а також швидкий розвиток інформаційних технологій, що робить доступною інформацію в будь-якій частині світу та несе за собою економічну і культурну інтеграцію.

Наслідки глобалізації на сучасному етапі наступні.

По-перше, науково-технічний прогрес призвів до комунікаційної доступності в просторі й часі. Поступово освоювалися нові території, з'являлися нові види транспорту, освоювалися території нових країн, що робило їх доступними для відвідування з метою відпочинку, ознайомлення з культурною спадщиною, встановлення ділових та торгових відносин.

На даний час розповсюдження телебачення, мережі Інтернет, мобільного зв'язку зменшує не тільки просторові, але й соціальні дистанції. Крім того, в сучасних умовах прості громадяни країни можуть користуватися тими благами суспільства, які раніше були доступні тільки для вельмож.

По-друге, більшість дослідників вказує на збільшення взаємозалежності та взаємозв'язків сучасного суспільства. Це інтенсивний процес між соціальними спільнотами, країнами та континентами, міжнародними ринками. В той час майже у всіх країнах зростає значення ТНК, які контролюють більшість найпотужніших і найбагатших економічних систем світу. На жаль, ТНК формують свою стратегію розвитку у відповідність з власними, а не національними інтересами. ТНК зацікавлені в проведенні операцій на світових фінансових ринках, де обертаються величезні суми грошей, не контрольованих державою. На думку антигло-

балістів, саме ТНК зацікавлені в першу чергу в глобалізації світового ринку.

По-третє, спостерігається посилення інтересу та взаємодії між різними культурами світу. В процесі встановлення ділових зв'язків, відпочинку, навчання, трудової міграції люди в різних кінцях світу все частіше усвідомлюють, що вони є членами єдиного мультикультурного світу, хоч із переважанням північноамериканської та західноєвропейської культур.

Свою національну ідентичність загубити серед інших культур на даний час практично неможливо. Навпаки, є можливість її популяризувати та формувати бренд територій.

По-четверте, зростає кількість міжнародних міждержавних (національних, міжрегіональних, регіональних, фінансових, технічних, військово-політичних та ін.) та неурядових (Грінпіс, Червоний Хрест та ін.) організацій, об'єднаних спільною метою.

Процес глобалізації не є завершеним і в принципі не може бути: постійно змінюються умови, відбуваються циклічні коливання, розвивається науково-технічний прогрес, активізується інноваційно-інвестиційна діяльність, поглиблюються соціально-економічні зв'язки між країнами, зростає взаємозалежність та взаємообумовленість між економіками країн світу. Цей процес фактично не зупинити. Закономірно, глобалізація має свої як переваги, так і недоліки. Тому завдання сталого розвитку – перегляд взаємовідносин між людиною і природою, а також соціальної справедливості і рівності. Вирішити дані питання можна тільки комплексно, за умови тісної співпраці і координації зусиль усіх країн світу.

Висновки і пропозиції. Згідно з концепцією сталого розвитку, всі цілі можуть бути згруповані за трьома основними напрямками: економічним, соціальним та екологічним. Однак, на нашу думку, його слід доповнити ще трьома напрямками: правовим, політичним та національною ідентичністю.

В сучасних умовах виникають протиріччя між незупинним процесом глобалізації при необхідності дотримання постулатів концепції сталого розвитку. На основі синергетичного підходу зроблена спроба дати відповідь на питання сумісності двох чинників: сталого розвитку та глобалізації.

Список літератури:

1. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / Кастельс М. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.vestnik.mgimo.ru/default/files/pdf/22.

Свида И. В.

Мукачевский государственный университет

УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ: СИНЕРГЕТИЧЕСКИЙ ПОДХОД

Резюме

В статье исследованы составляющие современной концепции устойчивого развития. На основе использования синергетического подхода выявлены совместимость устойчивого развития и глобализации. Акцент сделан на последствиях глобализации на современном этапе, ее системности и масштабности и возможности адаптации к изменениям в новых условиях, возникающих под действием различных факторов, которые формируют мировое развитие.

Ключевые слова: устойчивое развитие, глобализация, интеграция, синергетическая система.

Svida I. V.
Mukachevo State University

SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION: SYNERGETIC APPROACH

Summary

This article studies the components of the modern sustainable development concept. Using the synergetic approach made it possible to find out the compatibility of sustainable development and globalization. It also makes an emphasis on the effects of globalization nowadays, its consistency and scalability and adaptability to changes in the new conditions arising under the influence of various factors that shape up the global development.

Key words: sustainable development, globalization, integration, synergetic system.

УДК 358.032.2(7)

Тимошенко І. В.
Полтавський університет економіки і торгівлі

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НЕКОМЕРЦІЙНИХ ФОРМ СТРАХУВАННЯ НА ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКОМУ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

Відображено специфіку функціонування некомерційних форм страхування, що представлені товариствами взаємного страхування й страховими кооперативами. Досліджено їх місце на північноамериканському ринку страхових послуг. Визначено тенденції розвитку названих організацій в умовах світової глобалізації.

Ключові слова: північноамериканський страховий ринок, некомерційні форми страхування, асоціації товариств взаємного страхування й страхових кооперативів, акціонування.

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими й практичними завданнями. Сучасний стан світової економіки та інтеграційні економічні процеси зумовлюють необхідність розвитку вітчизняного страхового ринку з урахуванням національних особливостей та світового досвіду.

В Україні основу системи страхування становлять акціонерні товариства, пріоритетом яких є максимізація прибутку. Незацікавленість комерційних страховиків в обслуговуванні клієнтів з обмеженою платоспроможністю при високих ризиках, створює значні проблеми для господарюючих суб'єктів і населення та збільшує рівень їх недовіри до страхових компаній. Це означає, що сьогочасна страхова система не може повною мірою задовольнити всі потреби суспільства у страховому захисті тільки комерційними страховиками. Відсутність некомерційних форм страхування як повноцінних учасників ринкових відносин свідчить про деформування національного ринку страхових послуг, а, отже, і неможливість його об'єктивного оцінювання.

В зарубіжних країнах ефективно функціонування страхового ринку визначається передусім його цілісністю, завдяки присутності двох типів страхування – комерційного й некомерційного. Останнє представлено товариствами взаємного страхування й страховими кооперативами, що функціонують на однакових принципах і формують на світовому ринку страхових послуг сектор взаємного страхування. Наявність акціонерних і некомерційних форм страхування, як показує досвід розвинених держав, сприяє гармонізації ринку, додає більшої демократичності страховій системі, задовольняє потреби населення у загальнодоступному страховому захисті.

У зв'язку з цим вивчення міжнародного досвіду функціонування некомерційних страхових організацій з метою виявлення перспектив та мож-

ливостей їх застосування на вітчизняному ринку страхових послуг, викликає не тільки науковий, але й практичний інтерес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні некомерційне страхування та його організаційно-правові форми є однією з маловивчених проблем, хоча й не новою для вітчизняної економічної науки. Функціонування у другій половині XIX-початку XX століття на українському страховому ринку міських і земських товариств взаємного страхування й страхових кооперативів супроводжувалось значною кількістю теоретичних публікацій. Але монополізація радянською державою страхової діяльності призвела до скасування усіх форм некомерційного страхування та вилучення відповідної проблематики з наукових досліджень.

На сучасному етапі ґрунтовний аналіз міжнародного страхування і його вплив на розвиток українського ринку страхових послуг міститься у працях відомих учених В.Д. Базилевича, О.О. Гаманкової, О.В. Козьменко, С.С. Осадця, В.М. Фурмана та інших дослідників, однак роль некомерційних страховиків висвітлюється ними побіжно.

Окремі економічні аспекти вищезначеної проблеми розглянуті в роботах О.М. Віленчука, П.А. Стрельбицького, А.О. Пантелеймоненка, С.А. Навроцького; історико-правові аспекти – А.С. Адамова, В.В. Мачуського, К.М. Твердомед. Аналіз наукових статей зазначених авторів свідчить, що вони розкривають переважно галузевий характер діяльності некомерційних страхових організацій.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Майже відсутні дослідження, які б розкривали теорію і практику некомерційних форм страхування у комплексі; недостатньо вивчені сучасні тенденції, що визначають динаміку розвитку взаємного страхування в рамках про-